

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΩΡΩΠΟΥ

Εβδομαδιαία έκδοση Του Ιερού Ναού Αγίων
Αποστόλων Πέτρου και Παύλου Πεύκης

Νικολάου Πλαστήρα και Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'
Τηλ. 2108027738 email: agioi.apostoloi@gmail.com

«ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΑΝΤΙΣΤΑΣΟΙ»

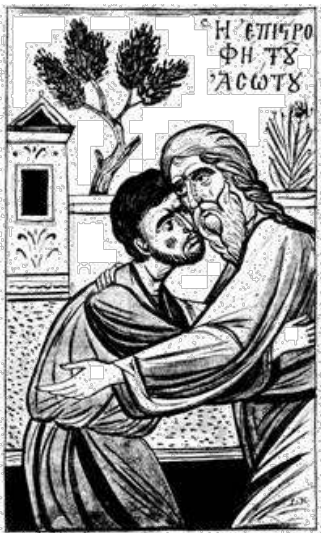
ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2017. ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ

Μελέτιου Ἀντιοχείας. Ἀντωνίου (Β') Κων/πόλεως, Χρίστου νεομάρτυρος τοῦ κηπουροῦ.

Ἔτος 10^ο Τεύχος 421

"Κήρυγμα στην Κυριακή του Ασώτου"

(Γ. Π. Πατρώνου, ομοτιμ. Καθηγητού Παν/μίου Αθηνών)

Η παραβολή του ασώτου, που ακούσαμε σήμερα από το ευαγγελικό Ανάγνωσμα, θεωρείται, ως γνωστόν, από τα ωραιότερα κείμενα της παγκόσμιας φιλολογίας. Μας θυμίζει παράλληλα την κλασική διήγηση της περιπέτειας του Οδυσσέα από την ελληνική μυθολογία που απομακρύνεται από την Ιθάκη του για να ανδρωθεί και να γίνει σοφότερος από πριν. Πρόκειται για την αιώνια περιπέτεια του ανθρώπου, μέσα στο χρόνο και την ιστορία, να εγκαταλείπει πάντα, τη βεβαιότητα και την ασφάλεια, και να αναζητάει το ανέφικτο και το όνειρο, και στο τέλος σοφότερος απ' αυτή την περιπέτεια της ζωής του να επιστρέφει στην πατρώα οικία και στις βασιλικές του ρίζες, όπου τελικά και αναπαύεται.

Ο αιώνιος αυτός μύθος εκφράστηκε τόσο γλαφυρά και ρεαλιστικά από τις δύο μεγάλες παραδόσεις της Μεσογείου, από την ποιητική έμπνευση της ελληνικής σοφίας και την αποκαλυπτική γραφίδα του ιουδαϊκού στοχασμού. Αξίζει, νομίζω, να προσεχθεί ιδιαίτερα η αγιογραφική παράδοση του ασώτου υιού, για να ξεδιπλωθεί μπροστά μας η γόνιμη περιπέτεια του ανθρώπου, που ενώ στην αρχή φαίνεται αρνητική στο τέλος παρουσιάζεται αναπόφευκτη και αναγκαία, ώστε ο άνθρωπος στις υπαρξιακές του αναζητήσεις να μη χαθεί αλλά να φτάσει στην επιθυμητή πνευματική του άνδρωση και ενηλικίωση.

Η παραβολή του ασώτου κατ' αρχήν φαίνεται να επικεντρώνει την προσοχή στα αρνητικά αποτελέσματα της επανάστασης και φυγής του νεότερου υιού από την πατρική κηδεμονία. Ο νεότερος γιός της οικογενείας αισθάνεται να ασφυκτιά στην

πατρογονική του γη, να ενοχλείται από την παρουσία του πατέρα του και του πρεσβύτερου αδελφού του και να θέλει να απαλλαγεί από όλα εκείνα που τον έδεναν στο πατρικό σπίτι και τον έκαναν να αισθάνεται πάντα ότι είναι ο μικρότερος και ότι του επιβαλλόταν μια μόνιμη υπακοή και υποταγή.

Είναι ενδεικτική εδώ η απουσία της μητέρας ή κάποιας αδελφής. Η γυναίκα στην ιουδαϊκή παράδοση είναι σχεδόν πάντοτε απύσχα ή σιωπούσα. Η γυναίκα ποτέ δεν κάνει επανάσταση. Η γυναίκα ποτέ δεν φεύγει. Η γυναίκα είναι η ρίζα, η παράδοση, η γη που γονιμοποιείται και τρέφει την ζωή. Ο κάθε γιος ποτέ δεν επαναστατεί ενάντια στη μητέρα του και δεν ξεκόβει από την πατρώα γη. Σε αυτήν πάντα επιστρέφει. Αυτή τον τρέφει. Το ίδιο συμβαίνει και στον Οδυσσέα της ελληνικής μυθολογίας. Η Ιθάκη του παραμένει το όνειρο και το όραμα της ζωής του, σε αυτήν και πάλι θα επιστρέψει για να σωθεί και να αναπαυθεί, άνδρας ώριμος πλέον.

Ο νεότερος γιος της παραβολής φεύγει, παίρνοντας μαζί του την πατρική περιουσία που του ανήκει, για να γνωρίσει άλλους λαούς και νέους κόσμους. Ο σκοπός αρχικά σωστός. Η φυγή έχει πολλές φορές μια θετική προοπτική. Εκεί, όμως, «εις χώραν μακράν, διεσκόρπισε την ουσίαν ζων ασώτως». Αυτό είναι το αναπάντεχο αλλά και το αναμενόμενο. Ο νέος τα βλέπει όλα θετικά στην αρχή. Το αρνητικό έρχεται αναπάντεχα, τον αιφνιδιάζει και είναι φορές που τον τσακίζει. Εκεί ακριβώς παίζεται το παιχνίδι της ζωής, στη θέληση και τη δύναμη να αντιδράσει θετικά, να έρθει «εις εαυτόν» και να πάρει τις σωστές αποφάσεις.

Μέσα σ' αυτή τη διαδικασία και την αλληλουχία των γεγονότων, της φυγής, της περιπέτειας, της γνώσης της ζωής, της απογαλάκτισης και της άνδρωσης, φτάνει κανείς σε ένα τέλος, αρκεί το τέλος να είναι η πατρική οικία και η Ιθάκη του. Εξάλλου, η πνευματική ζωή δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια διαρκής πνευματική περιπέτεια.

Οι νέοι πάντα φεύγουν. Η περιπέτεια είναι στο αίμα τους. Θέλουν να απομακρυνθούν από αυτό που ζουν και ξέρουν, να αναζητήσουν νέους κόσμους, να αποκτήσουν νέες εμπειρίες. Είναι αδιανόητο και αφύσικο να μην επιδιώξουν να αμφισβητήσουν το παρελθόν, να αποστασιοποιηθούν από την παράδοση των παλιότερων γενεών, να μην αναζητήσουν να φτιάξουν τον δικό τους κόσμο. Βέβαια σ' αυτή την προσπάθεια αναγκαίο είναι το ζόδεμα της πατρικής περιουσίας. Αυτό είναι το σύνηθες. Δεν υπάρχει περίπτωση που ένα νέο παιδί να μην χαρακτηριστεί απείθαρχο, να μη μας αιφνιδιάσει με τις αποφάσεις του, να μην μας κάνει να πονέσουμε με τον αποχαιρετισμό του και τη φυγή του. Η ιστορία πάντα έτσι κινείται και διαμορφώνεται, με θετικές και αρνητικές αποφάσεις, με την υπακοή και την πειθαρχία του πρεσβύτερου υιού, με την επανάσταση και την «ασωτεία» του νεότερου. Αρκεί στον ορίζοντα να μη χαθεί η Ιθάκη.

Από την άλλη πλευρά έχουμε τη συμπεριφορά του πρεσβύτερου γιου. Στην παραβολή παρουσιάζεται να είναι αυτάρκης, να προβάλλει την υπεροχή του έναντι του μικρότερου αδελφού, να υπερτονίζει την πιστότητά του και τη συνέπεια στα οικογενειακά καθήκοντά του. Σκοπός είναι να μειώσει την στάση και την θέση του μικρότερου αδελφού του και να διεκδικήσει υψηλή κληρονομιά, ως αμοιβή των πράξεών του και των αρετών του. Αυτή η εικόνα επαναλαμβάνεται πανομοιότυπα σχεδόν πάντοτε.

Πάντοτε οι πρεσβύτεροι είναι καλύτεροι και αυτοί έχουν πάντα δίκιο. Ο πρεσβύτερος εκφράζει τον συνεπή θρησκευτικό άνθρωπο, τον πειθαρχημένο και δίκαιο, που η ζωή του αισθάνεται να καταξιώνεται εξαιτίας της περιπέτειας του ασώτου της

παραβολής. Σχεδόν ο πρεσβύτερος φαίνεται να εύχεται την απώλεια του νεότερου. Η αρετή γι' αυτόν αποκτάει νόημα από την ύπαρξη του κακού. Γι' αυτό πολλές φορές με την αρνητική του στάση παρακινεί και ωθεί τον νεότερο στο δρόμο και στην περιπέτεια της ασωτίας.

Έτσι αιτιολογείται η δυσαρέσκειά του για την επιστροφή του ασώτου. Δεν χαίρεται την επιστροφή του χαμένου αδελφού, δεν επαινεί τη μετάνοιά του, γιατί ποτέ δεν την περίμενε και ποτέ δεν ευχόταν γι' αυτήν. Και τώρα που επέστρεψε ο μικρός αδελφός απέχει προκλητικά από τη χαρά και τις εκδηλώσεις της οικογενειακής γιορτής. Τώρα είναι απών αυτός στη πιο κρίσιμη στιγμή και παρών είναι ο άσωτος.

Η εικόνα αυτή μας θυμίζει και την αρνητική στάση του Φαρισαίου της προηγούμενης Κυριακής, του θρησκευτικού εκείνου «τέλειου» ανθρώπου, που προσπαθεί να εξουθενώσει με κάθε τρόπο κοινωνικά και θρησκευτικά τον αμαρτωλό τελώνη. Όπως όμως τότε δικαιώθηκε στο τέλος ο τελώνης από τον Θεό, έτσι και τώρα δικαιώνεται από τον πατέρα ο άσωτος υιός.

Φαίνεται πως ο πρεσβύτερος με τη στάση του και τη συμπεριφορά του, με τον περίεργο απαιτητικό του ρόλο, εξανάγκασε τελικά τον νεότερο αδελφό να απομακρυνθεί από το σπίτι τους με σκοπό να ιδιοποιηθεί και να κληρονομήσει την τεράστια πατρική περιουσία. Το κακό έχει πάντα την αιτιολογία του. Κανένας δεν γεννιέται άσωτος. Γίνεται άσωτος μέσα στους συσχετισμούς της ζωής.

Παραταύτα και ανεξαρτήτως των αιτίων της φυγής, η ζωή «εις χώραν μακράν» της πατρικής οικίας και παρουσίας έχει και την τραγική της όψη. Είναι μια πικρή εμπειρία με φοβερές πολλές φορές συνέπειες. Δεν είναι τόσο η κατασπατάληση της πατρικής «ουσίας», όσο η εμπειρία της νεανικής ασωτίας, που μπορεί να καταστρέψει μια ζωή.

Οι λανθασμένες επιλογές, τα προσωπικά λάθη, είναι μια εμπειρία που βαθαίνουν τη ζωή και μας κάνουν σοφότερους, αν οδηγήσουν στη μετάνοια και στην επιστροφή. Αν όμως επιμείνουμε να ζούμε «εις χώραν μακράν» τότε οι αρνητικές συνέπειες είναι ραγδαίες και καταστροφικές. Η εικόνα του μικρότερου υιού στη χώρα της ασωτίας είναι φριχτή. «Διεσκόρπισε την ουσίαν αυτού ζων ασώτως» και κατά συνέπεια κινδυνεύει η ζωή του από τον «ισχυρόν λιμόν» που ενέσκυψε. Ξενιτεία δεν σημαίνει πλουτισμός, σημαίνει συνήθως «λιμός» στην πιο ουσιαστική υπαρξιακή έννοια. Βιώνει μια ζωή ατελέσφορη. Χάνει το κύρος και το όνομα που είχε, στερείται τα πάντα και υποδύεται τον χοιροβοσκό. Από κληρονόμος πλουσίου πατέρα επιθυμεί τώρα να γίνει ένας έσχατος μισθωτός. Γυμνός, ασθενής, συντετρημένος και περιφρονημένος, περιφέρει «εις χώραν μακράν» την αποτυχία του και την ασωτία του. Άλλη λύση δεν υπάρχει, ή ο επικείμενος θάνατος ή η επιστροφή.

Η παραβολή καταλήγει στην επιστροφή. Ο λόγος του Θεού ποτέ δεν είναι αρνητικός. Μέσα στα υπαρξιακά και ιστορικά αδιέξοδα προβάλλει η αχτίδα της πατρικής αγάπης. Αυτό είναι το σταθερό σημείο και το σταθερό δεδομένο της παραβολής. Από κει ξεκινάει η έξοδος, παρεμβαίνει η σκληρή εμπειρία της ασωτίας, και προβάλλει ως πρόκληση και πρόσκληση η αναγκαιότητα της επιστροφής. Ποτέ δεν μπορούμε να φαντασθούμε έναν Οδυσσέα που παραμένει παθολογικά στην ιστορική του περιπλάνηση. Η Οδύσσεια καταξιώνεται με την επιστροφή του Οδυσσέα στην Ιθάκη του, να καταπολεμήσει ως άνδρας πλέον τους μνηστήρες της γυναίκας του και της βασιλείας του. Ο άσωτος κινδυνεύει με θάνατο αν παραμείνει στην ξένη γη και χώρα, αν δεν επιστρέψει στην οικία του πατρός, στην πατρική αγκάλη.

Η παραβολή καταξιώνει τελικά τον άσωτο υιό. Δεν επαινείται ο πρεσβύτερος για τη στάση του, αλλά ο νεότερος για τις επιλογές του. Και αυτό είναι, πράγματι, ένα θρησκευτικό σκάνδαλο. Η επιβράβευση, ασφαλώς, δεν γίνεται για την επανάστασή του ή για την ασωτία του, αλλά για την μετάνοια και την επιστροφή του. Ο πρεσβύτερος τίθεται υπό κριτική όχι ασφαλώς για τη συνέπεια στις υποχρεώσεις του ή για την πιστότητά του στις οικογενειακές αρχές, αλλά για τη σκληροκαρδία του και για την έλλειψη κατανόησης και αγάπης προς τον αδελφό του.

Γι' αυτό η παραβολή επελέγη από την Εκκλησία να αναγιγνώσκεται κατά την περίοδο αυτή εν όψει της Μεγάλης Τεσσαρακοστής και των γεγονότων του Πάσχα, ως πρόσκληση για μετάνοια και επιστροφή, κατά τον τύπο του ασώτου υιού. Τελικά όλοι μας είμαστε λίγο - πολύ άσωτοι, όλοι μας έχουμε κάνει τις επαναστάσεις μας και τις εξόδους μας, όλοι έχουμε την εμπειρία της προσωπικής πνευματικής μας περιπέτειας. Αυτό είναι δεδομένο. Το ζητούμενο είναι αν θα επιστρέψουμε και πάλι στη δικιά μας Ιθάκη και στη δική μας πατρογονική χώρα.

Στην παραβολή του Κυρίου δεν αποσιωπάται, και αυτό ας το επισημάνουμε κάποια φορά, και να τονίσουμε μια σκληρή και ανομολόγητη πραγματικότητα, ότι δηλαδή ο άσωτος υιός δεν είναι πάντα το παιδί κάποιας διαλυμένης οικογένειας ή οικογένειας χαμηλής οικονομικής και κοινωνικής τάξης. Οι άσωτοι δεν είναι πάντοτε περιθωριακά παιδιά ή αλητάκια της φτωχογειτονιάς. Μπορεί να είναι και γόνοι αριστοκρατικών οικογενειών ή παιδιά θρησκευτικών και ενάρετων γονέων. Όπως συμβαίνει με την περίπτωση του ασώτου της παραβολής. Θα ήταν υποκρισία εάν πιστεύουμε το αντίθετο. Η κοινωνία μας ιδιαίτερα κραυγάζει για τις περιπτώσεις αυτές. Η ασωτία είναι σήμερα φαινόμενο μάλλον της υψηλής κοινωνίας, παρά των χαμηλών στρωμάτων, που τα παιδιά αυτά εργάζονται σκληρά για την επιβίωσή τους.

Ένα άλλο σημαντικό δίδαγμα που βγαίνει από την παραβολή αυτή είναι, ότι το ενδιαφέρον τελικά δεν επικεντρώνεται ούτε στην αποστασία ούτε στη μετάνοια και επιστροφή του ασώτου. Το μεγάλο μήνυμα βρίσκεται στο γεγονός της πατρικής αγάπης και στη δυνατότητα επιστροφής, αφού η πατρική οικία παραμένει ακόμη γι' αυτόν ανοιχτή. Η επιστροφή από τη χώρα της ασωτίας, από τη γη της Αιγύπτου και της Φαραωνικής δουλείας, δεν θα είχε νόημα εάν δεν υπήρχε δυνατότητα υποδοχής από τον πατέρα στη γη της Επαγγελίας. Όπως ο παλιός Ισραήλ εξέρχεται από την Αίγυπτο, πορεύεται μέσα στην περιπέτεια και τους πειρασμούς της ερήμου, αλλά υπάρχει η γη της επαγγελίας, έτσι και τώρα ο άσωτος υιός βρίσκει ανοιχτή την είσοδο της πατρικής οικίας. Και αυτό δεν πρέπει να θεωρείται πάντοτε δεδομένο.

Υπάρχει και η άλλη σκληρή πραγματικότητα. Συχνά οι επιστροφές δεν γίνονται αποδεκτές. Η πατρική οικία και αγκάλη είναι ερμητικά κλειστές και η μορφή της ασωτίας κορυφώνεται στην αποπομπή και στην τραγική απόρριψη. Πολλές φορές οι κοινωνίες, ιδιαίτερα οι ενάρετες, είναι κλειστές. Η αγκάλη του πατέρα της παραβολής, όμως, είναι ανοιχτή. Συνεχίζει να αγαπά, ελπίζει και προσμένει. Αυτό είναι το ζητούμενο και το θαυμαστό της παραβολής. Η αγάπη και η κατανόηση του πατέρα είναι πρόσκληση διαρκείας για επιστροφή. Η αγάπη και το έλεος του Θεού είναι από τα μεγάλα δεδομένα της ζωής. Αυτό που αναμένεται πλέον είναι η δικιά μας μετάνοια και επιστροφή.